

## **Çalıştay Raporu**

### **Akademi ve Ötesinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Güncel Durumu**

**24- 25 Ocak 2026  
Ankara**

**Yazanlar: Aslı Kayhan ve Meltem Kayıran**

## **Akademi ve Ötesinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Güncel Durumu**

### **İçindekiler**

|                                                                                                      |  |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| <b>1. Giriş: Önceki çalıştaydan bu yana: Akademik ve toplumsal bağlam...2</b>                        |  |
| <b>2. Çalıştay İzlekleri.....3</b>                                                                   |  |
| 2.1. Anti-Gender aktörü tanımak, sinsi bürokrasi .....3                                              |  |
| 2.2. ‘Mantarımsı’ yeni akademik ortam; rekabetçi, aşağılayıcı, niteliksiz, küstah ve kırılğan .....5 |  |
| 2.3. Motivasyonsuz işçi öğrenciler, yaşam alanı olmaktan çıkan kampüsler....7                        |  |
| 2.4. Neler Yapacağız? Hayatta kalma stratejileri, ‘feminist akrobasi’ .....8                         |  |
| <b>3. Sonuç: Somut Adımlar — İş bölümü .....9</b>                                                    |  |
| <b>4. Önceki Çalıştay Raporu ile Karşılaştırmalı Değerlendirme.....10</b>                            |  |



## Akademi ve Ötesinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Güncel Durumu

### 1. Giriş: Önceki çalıştaydan bu yana: akademik ve toplumsal bağlam

Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları Akademik Ağı'nın toplantısı, ARAMIZDA Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları Derneği ve UN Women'in ev sahipliğinde 24–25 Ocak 2026 tarihlerinde Ankara'da gerçekleştirilmiştir. 14 farklı üniversiteden 17 akademisyenin ve halen dışarıda olan 10 akademisyenin katılımıyla düzenlenen bu çalıştay, akademide toplumsal cinsiyet çalışmalarının mevcut durumunu değerlendirmeyi, karşılaşılan kurumsal ve politik zorlukları tartışmayı ve akademik dayanışma ağlarını güçlendirmeye yönelik somut adımlar geliştirmeyi amaçlamıştır.

Bu çalıştay, ARAMIZDA Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları Derneği<sup>1</sup> tarafından 23–24 Aralık 2023 tarihlerinde Ankara'da “Akademide Toplumsal Cinsiyet Çalışmalarını Savunmak, Görünürleştirmek, Güçlendirmek” başlığıyla düzenlenen ve 19 farklı üniversiteden yaklaşık 40 akademisyenin katıldığı çalıştayın<sup>2</sup> devamı niteliğindedir. 2024 çalıştayında ortaya çıkan temel önerilerden biri, toplumsal cinsiyet alanında çalışan akademisyen ve öğrencileri bir araya getirecek bir dayanışma ve bilgi paylaşım ağı kurulması olmuştur. İlk etapta Türkiye'deki akademisyenleri buluşturması öngörülen bu ağın zamanla uluslararası bir nitelik kazanabileceği ifade edilmiştir.

2023 çalıştayından bu yana geçen süreçte, toplumsal cinsiyet politikaları karşıtlığı akademide, kamusal alanda ve sivil toplum düzleminde belirgin biçimde yükseldi. Kadın cinayetleri ve LGBTİQ+’lara yönelik nefret suçlarının sürmesi, toplumsal cinsiyet eşitliği alanındaki kazanımların kırılganlığını bir kez daha ortaya koymuştur. Dijital mecralarda dezenformasyonun yaygınlaşması ve hedef gösterme pratiklerinin artması, akademisyenler ve aktivistler açısından yeni risk alanları yaratmıştır.

Akademi içinde de önemli kurumsal dönüşümler yaşanmıştır. Bazı üniversitelerde Kadın Araştırmaları Merkezlerinin “Aile Araştırmaları” odaklı yapılara dönüştürülmesi, toplumsal cinsiyet çalışmalarının kurumsal görünürlüğünü ve özerkliğini zayıflatan bir gelişme olarak görülebilir. Benzer biçimde, Cinsel Tacizi Önleme ve Destek birimlerinin (CTS) önemli bir bölümünde kurumsal desteklerin geri çekilmesi, üniversitelerde güvenli ve eşitlikçi çalışma ve öğrenme ortamının sürdürülebilirliği açısından kaygı vericidir.

Bu dönemin önemli eşiklerinden biri de 19 Mart 2025 tarihinde yaşanan gelişmeler<sup>3</sup> olmuştur. Bu tarihte kamuoyuna yansıyan yargısal ve idari süreçler, demokratik temsil, hukukun bağımsızlığı ve siyasal katılım ilkeleri açısından yoğun tartışmalara yol açmıştır. Seçilmiş aktörlere ve yerel yönetimlere yönelik hukuki müdahaleler, geniş bir kesim tarafından demokratik alanın daraltılması olarak değerlendirilmiş; bu gelişmeler özellikle üniversite

<sup>1</sup> Bkz : <https://aramizda.org.tr/>

<sup>2</sup> Bkz: <https://aramizda.org.tr/aramizda-calistay-raporu>

<sup>3</sup> 19 Mart 2025'te Ekrem İmamoğlu'nun gözaltına alınmasının ardından başlayan ve ifade özgürlüğü, medya sansürü, otoriteryanizm gibi toplumsal sorunlara değinen halk protestolarıdır.

gençliği arasında güçlü bir tepki doğurmuştur. Üniversite kampüslerinde ve kent merkezlerinde ortaya çıkan protestolar, demokratik temsilin korunması, ifade özgürlüğü ve hukuki öngörülebilirlik talepleri etrafında şekillenmiştir. Bu protestolar aynı zamanda ekonomik güvencesizlik, barınma krizi ve kampüslerde daralan ifade alanları gibi daha uzun süredir biriken sorunların da görünür hâle gelmesine yol açmıştır.

2025 yılı boyunca toplumsal cinsiyet karşıtı politikaların yasal düzlemde güç kazandığı bir dönem yaşanmıştır. LGBTİQ+'ların varoluşunu kriminalize eden ve feminist mücadeleyi de kapsayabilecek düzenlemeler içeren 11. Yargı Paketi'nin meclis gündemine getirilmesi, akademi ve sivil toplumda geniş bir tepkiye yol açmıştır. Aralarında ARAMIZDA Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları Derneği'nin de bulunduğu 189 kurum ve inisiyatif tarafından yayımlanan ortak açıklama ve 18 Aralık 2025'te gerçekleştirilen Eşitlik İçin Yan Yana Forum'un sonuç bildirgesi<sup>4</sup>, bu süreçte yürütülen kolektif savunuculuk faaliyetlerinin önemli örnekleri olmuştur. Sivil toplum örgütlerinin girişimleri ve muhalefet partilerinin sürece müdahil olması sonucunda söz konusu düzenlemeler ilgili yargı paketinden çıkarılsa da, uygulamada bir şey değişmemiştir.

Bu toplumsal cinsiyet ve LGBTQ+ çalışan akademisyenler için gittikçe zorlaşan ortam nedeniyle, Aramızda Derneği 15 Haziran 2025 tarihinde Ankara Mülkiyeliler Birliği'nde "Akademi ve Ötesinde Toplumsal Cinsiyet Çalışmalarını Güçlendirme Forumu"<sup>5</sup> düzenledi. Hem devlet hem vakıf üniversitelerinden akademisyenlerin bir araya geldiği çalıştayda, toplumsal cinsiyet çalışan akademisyenlerin daha fazla bir araya gelmeye ihtiyacı olduğu vurgulandı. Özellikle genç kadınların ve LGBTİ+'ların toplumsal cinsiyet konusunda hem duyarlı hem de bilgili olduğunu belirten akademisyenler bu yoğun baskıları aşabilmek için alınabilecek önlemler ve geliştirilebilecek stratejiler konusunda fikir alışverişinde bulundular.

Bu gelişmeler birlikte değerlendirildiğinde, akademiye toplumsal cinsiyet çalışmalarını sürdürebilmenin yalnızca akademik bir mesele olmadığı; aynı zamanda demokratik alanın daralması, kurumsal dönüşümler ve toplumsal cinsiyet karşıtı politikaların güçlenmesiyle doğrudan bağlantılı olduğu daha da açık görülüyor. Bu nedenle Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları Akademik Ağı'nın hem toplumsal cinsiyete dayalı, feminist ve queer akademik bilgi üretimini korumaya hem de dayanışma mekanizmalarını güçlendirmeye yönelik kolektif çabası daha önem kazanmakta.

Çalıştay, açılış ve tanışma oturumlarının ardından tematik tartışmalar, deneyim paylaşımı ve ortak eylem planı geliştirme süreçleriyle sürdürülmüştür. Katılımcılar, akademiye toplumsal cinsiyet çalışmalarının giderek daralan kurumsal alanı içinde bilgi üretimini sürdürmenin yollarını kolektif olarak tartışmıştır.

2023 ve 2025 yıllarında gerçekleştirilen önceki toplantıların izlekleri hatırlatılmış; o toplantılarda önerilen akademik dayanışma ağı kurma fikrinin bu Çalıştay'da somut bir örgütlenme zemini kazandığı vurgulanmıştır. Akademi, sivil toplum ve kamusal alanda toplumsal cinsiyet karşıtı politikaların güçlenmesi, bu toplantının önemini artıran temel bağlam olarak değerlendirilmiştir.

<sup>4</sup><https://www.esitlikicinianyana.org/>

<sup>5</sup> [https://x.com/aramizda\\_der/status/1933067443695395192](https://x.com/aramizda_der/status/1933067443695395192)

## 2. Çalıştay İzlekleri

### 2.1. Anti-Gender aktörü tanımak, sinsi bürokrasi

*Toplumsal Cinsiyet çalışmalarına yönelik tehditler, yargı paketleri, müfredata, araştırma merkezlerine, CTS'lere, tezlere, derslere, yayınlara yönelik engellemeler. Hayatta kalma stratejileri.*

Çalıştayda yapılan tartışmalar, toplumsal cinsiyet çalışmalarının son yıllarda çok katmanlı ve birbirini besleyen tehditlerle karşı karşıya olduğunu ortaya koymuştur. Bu tehditler yalnızca bireysel akademisyenlere yönelik baskılarla sınırlı kalmamakta; ders içerik düzenlemelerinden araştırma merkezlerinin yapısına, tez süreçlerinden akademik yayıncılığa kadar uzanan geniş bir alana yayılmaktadır.

Katılımcılar, son dönemde gündeme gelen yargı paketleri ve yasal düzenlemelerin özellikle toplumsal cinsiyet eşitliği ve LGBTİQ+ hakları alanında çalışan akademisyenler üzerinde dolaylı bir baskı iklimi yarattığını ifade etmişlerdir. Hukuki çerçevenin belirsizleşmesi, ifade özgürlüğünün daraltılması ve belirli kavramların kamusal tartışma alanından dışlanması akademik çalışmalarda otosansür mekanizmalarının güçlenmesine yol açtığı konusunda ortaklaşıldı. Bu durum, özellikle ders içeriklerinde ve araştırma başlıklarında daha “güvenli” alanlara yönelme eğilimini artırmaktadır.

Ders içeriklerine yönelik müdahaleler çalıştayın önemli tartışma başlıklarından biri olmuştur. Toplumsal cinsiyet içerikli derslerin kapatılması, seçmeli ders statüsüne çekilmesi, ders adlarının değiştirilmesinin talep edilmesi ya da ders içeriklerini aile ve değerlerle ilgili alanlarda kurabilecek akademisyenlerin aranması ve “kültürel hassasiyetler” çerçevesinde yeniden tanımlanması gibi uygulamalar farklı üniversitelerde gözlemlenen örnekler olarak paylaşılmıştır. Kuramsal ve eleştirel içeriklerin daraltılması, feminist ve queer literatürün görünürlüğünün azalması ve bazı kavramların doğrudan yasaklı ya da sakıncalı kategorisine sokulması, akademik özgürlüğün sınırlandırılmasının somut göstergeleri olarak değerlendirilmiştir. Kuram derslerinin doğrudan Dekanlık gibi akademik yönetim birimleri tarafından değersizleştirilmesi nedeniyle kimsenin vermek istemediği derslere dönüştüğü anlatıldı. Öte yandan, toplumsal cinsiyet karşıtı muhafazakâr ideolojideki akademisyenlerin özellikle toplumsal cinsiyet alanında yazılar üretip dersler vermeye çalıştıkları ve kendi görüşlerini bu mecralarda rahatça anlattıkları söylendi.

Araştırma merkezleri bağlamında ise Kadın Araştırmaları Merkezleri'nin isim, yapı ve işleyiş değişikliklerine maruz kaldığı; bazı merkezlerin kapatıldığı, bazılarının “Aile Çalışmaları” eksenine kaydırıldığı veya kurumsal etkinliğinin azaltıldığı belirtilmiştir. Bu dönüşümün toplumsal cinsiyet perspektifinin kurumsal zeminden çekilmesi anlamına geldiği ve eleştirel bilgi üretiminin idari mekanizmalar aracılığıyla sınırlandırıldığı ifade edilmiştir. Araştırma merkezlerinin bütçe ve kadro olanaklarının daraltılması, bu merkezlerin ayakta tutulmasının mevcut birkaç akademisyenin çabasına bağlı kalmış olması da alanın sürdürülebilirliğini zorlaştıran unsurlar arasında yer almaktadır.

CTS'ler (Cinsel Taciz ve Saldırıya Karşı Destek Birimleri / Kurulları) özelinde, üniversitelerde bu yapıların işlevsizleştirildiği, idari olarak zayıflatıldığı ya da karar süreçlerinin şeffaflıktan uzaklaştırıldığı örnekler aktarılmıştır. Toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinin bu birimlerden

çekilmesi, yalnızca kurumsal bir gerileme değil, aynı zamanda kampüs güvenliği ve hak temelli yaklaşım açısından da önemli bir sorun olarak değerlendirilmiştir.

Tez süreçlerine yönelik müdahaleler de önemli bir tehdit alanı olarak öne çıkmıştır. Lisansüstü öğrencilerin tez başlıklarının reddedilmesi, jüri süreçlerinde toplumsal cinsiyet perspektifine mesafeli tutumların sergilenmesi, tez izleme komitelerinde baskı kurulması ve bazı kavramların kullanılmasının engellenmesi gibi deneyimler paylaşılmıştır. Bu tür müdahalelerin genç araştırmacıların akademik yönelimlerini değiştirmelerine ya da alanı tamamen terk etmelerine neden olabileceği tartışıldı. Dersler ve yayıncılık alanında da benzer engelleme biçimleri söz konusudur. Akademik performans kriterlerinin artması ve yayınların belirli indekslere bağımlı hale gelmesi, toplumsal cinsiyet alanındaki eleştirel ve yerel üretimleri dezavantajlı konuma düşürmektedir. Q1 ve TR Dizin odaklı yayın baskısı, editoryal süreçlerde artan iş yükü ve bazı dergilerin toplumsal cinsiyet çalışmalarına mesafeli yaklaşımı, alanın görünürlüğünü azaltan faktörler olarak değerlendirilmiştir. Bunun yanı sıra, bazı akademisyenlerin yayın başlıklarını değiştirmek, belirli kavramları metinden çıkarmak ya da araştırma sorularını daraltmak zorunda kaldıkları ifade edilmiştir.

Feminist akademisyenler olarak ağır ve sinsi bir bürokratik süreçle karşılaşmanın, gereksiz iş yükleriyle boğuşmanın, insan ilişkilerinin azalmasının, akademik ortamın niteliksizleşmesinin kendileri için de büyük anlam kaybına yol açtığı konusunda ortaklaşmıştır.

Tüm bu gelişmeler birlikte değerlendirildiğinde, toplumsal cinsiyet çalışmalarına yönelik tehditlerin tekil ve dağınık uygulamalardan ibaret olmadığı; aksine hukuki, idari, pedagojik ve epistemik düzeylerde birbirini besleyen bir daralma sürecini işaret ettiği görülmektedir. Çalıştay katılımcıları, bu sürecin yalnızca alanın kurumsal varlığını değil, aynı zamanda feminist bilgi üretiminin eleştirel niteliğini de hedef aldığını vurgulamıştır.

Bu çerçevede, akademik dayanışma ağlarının güçlendirilmesi, tez ve jüri süreçlerine ilişkin bilgi paylaşım mekanizmalarının kurulması, alternatif yayın ve açık erişim mecralarının desteklenmesi, CTS'lerin işlevselliğini korumaya yönelik savunuculuk faaliyetlerinin artırılması ve müfredat değişikliklerinin izlenmesi temel öncelikler olarak belirlenmiştir.

## **2.2. 'Mantarımsı' yeni akademik ortam; rekabetçi, aşağılayıcı, niteliksiz, küstah ve kırılğan**

*BAP, TUBITAK vd. Projelerde toplumsal cinsiyet çalışmaları; toplumsal cinsiyet tutum belgeleri; performans kriterleri, doçentlik ve atama kriterleri, zorluklar; hibe ve burslar; feminist dergiler ve akademik yayıncılık konusunda engellemeler.*

Çalıştayda, toplumsal cinsiyet çalışmalarının yalnızca dersler ve araştırma merkezleri düzeyinde değil, aynı zamanda proje fonları, akademik yükselme kriterleri ve yayıncılık mekanizmaları üzerinden de yapısal baskılarla karşı karşıya olduğu kapsamlı biçimde tartışılmıştır.

Yayın sayısına dayalı performans ölçütlerinin artması, Q1 ve TR Dizin yayın zorunluluğu ve lisansüstü programlarındaki akademisyenlere yayın performansına bağlı olarak programı açık tutma, danışmanlık ve ders verme tehdidi akademik üretim süreçlerini doğrudan etkilemektedir.

Katılımcılar, bu durumun nitelikten çok niceliğe odaklanan ‘mantarimsı’ şekilde yayılan yeni bir akademik ortam yarattığını belirtmişlerdir.

Bunun sonucu olarak feminist akademik dergilerin de editoryal süreçlerinde ciddi iş yükü artışı olduğu, yayıncılık faaliyetlerinin gönüllü emekle sürdürüldüğü ifade edilmiştir. Bu konuda yapay zekâ ile yazılan makaleler, puan ve teşvik almak için özensizce yazılan makaleler, para karşılığı yayınlanan makaleler gibi sorunlardan söz edilmiştir. Ayrıca editörlük süreçlerinde çalışanlar hakem havuzunun dar olduğunu, alandaki akademisyenlerden yeterince haberdar olmadıklarını belirtmişlerdir. Akademik üretimin dayanışma yerine rekabeti teşvik eden bir yapıya dönüştüğü vurgulanmıştır.

Gelen yazıların toplumsal cinsiyet karşıtlığı taşıması, feminist içerikten yoksun olması da ayrı bir sorun olarak anlatıldı. Daha da kötüsü, yazıları reddedilen akademisyenlerden bazılarının mobinge ve tacize varan tutumları ve bunları hak olarak görmeleriyle de baş etme gibi bir dertle uğraşıldığı ifade edildi. Akademik yayın alanındaki bu kırılma, küstah tutumlar ve niteliksiz ve toplumsal cinsiyet karşıtı içerikler feminist bilgi üretiminin nitelikli olarak sürdürülebilirliği açısından önemli bir sorun olarak değerlendirilmiştir. Bazı hakemliklerde de bu tür mecralardaki akademik ve politik alanı savunma kaygısıyla aza tamah etmek zorunda hissedildiği anlatılmıştır. Katılımcılar, akademide var olma mücadelesi ile akademik etik değerleri koruma gerekliliği arasında bir denge kurulması gerektiğini, fakat bunun giderek zorlaştığını vurgulamışlardır.

BAP ve TÜBİTAK gibi proje destek mekanizmalarında toplumsal cinsiyet çalışmalarının konumunun belirsiz olduğu; değerlendirme süreçlerinde alan dışı yaklaşımların etkili olabildiği belirtilmiştir. Katılımcılar, üniversitelerin Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) birimlerine sunulan toplumsal cinsiyet temalı projelerin değerlendirme süreçlerinde örtük önyargılarla karşılaşabildiğini aktarmıştır. Proje başlıklarında veya anahtar kavramlarda “toplumsal cinsiyet”, “feminist”, “queer”, “LGBTİQ+” gibi ifadelerin yer almasının ret edilme sebebi olduğu deneyimler paylaşılmıştır. Bazı durumlarda proje konularının “toplumsal hassasiyetler” gerekçesiyle daraltılması ya da yeniden çerçevelenmesinin talep edildiği belirtilmiştir.

Benzer biçimde, TÜBİTAK ve diğer ulusal fon mekanizmalarına yapılan başvurularda, toplumsal cinsiyet perspektifinin metodolojik ve kuramsal meşruiyetinin sorgulandığı; projelerin “uygulanabilirlik” ya da “ulusal öncelikler” kriterleri üzerinden dezavantajlı konuma düşebildiği ifade edilmiştir. Bu durum, araştırmacıların proje başlıklarını daha nötr ve teknik kavramlarla formüle etmeye yönelmesine ve eleştirel çerçevenin geri plana itilmesine neden olabilmektedir.

Doçentlik jürilerinin oluşturulmasında yaşanan sorunlar ve akademik atama süreçlerindeki belirsizlikler de tartışılmıştır. Bazı katılımcılar, başvuru dosyalarında yer alan ders içerikleri, tez danışmanlıkları veya proje başlıklarının değerlendirme sürecinde sorgulandığını; alanın “bilimselliğinin” ya da “nesnelliğinin” tartışmaya açıldığını aktarmıştır. Bu durum, akademik yükselme süreçlerinde stratejik öz-düzenlemelere ve otosansüre yol açabilmektedir. Doçentlik jürilerine konunun uzmanı olmayan (Milli Savunma Üniversitesi gibi kurumlardan) jüri üyesi konulması, yurt dışında yapılan akademik eğitimlerin denklik araştırmalarının bir tür güvenlik soruşturmasına dönüştürülmesi, akademik ortamı da kriminalize bir alanda dönüştürme çabası olarak belirtilmiştir. Bu durumda, yurt dışında doktora yapan öğrencilerin ülkeye dönmesinde yaşayabilecekleri sorunların akademik ortamın çoraklaşmasında bir etken olacağı düşünüldü.

Bazı üniversitelerde hazırlanan toplumsal cinsiyet eşitliği tutum belgelerinin zamanla işlevsizleştiği, uygulama mekanizmalarının zayıfladığı ya da metinlerin sembolik düzeyde kaldığı tartışılmıştır. Kurumsal belgelerde eşitlik vurgusu sürse de, uygulamada ders, araştırma ve idari karar süreçlerinde bu ilkelere yeterince atıf yapılmadığı ifade edilmiştir.

Ayrıca kimi üniversitelerde toplumsal cinsiyet eşitliği belgelerinin geri çekilmesi, web sitelerinden kaldırılması ya da “aile odaklı” yeni politika metinleriyle yer değiştirmesi, alanın kurumsal meşruiyetine yönelik bir daralma olarak değerlendirilmiştir. Bu tür değişikliklerin akademik özgürlük ve eşitlik politikaları açısından önemli bir geriye gidişe işaret ettiği vurgulanmıştır.

Burada vakıf üniversitelerinde ise tam tersi, yönetimlerin uluslararası fonları alabilmek için daha neoliberal görünmeye, bu merkezleri ve belgeleri görünür kılmaya çalıştığı belirtilmiştir.

Bunlar konuşulurken, imzacı feminist arkadaşlardan üniversitelere yeni dönen ve kısa dönemde dönüp tekrar atılan arkadaşların karşılaştıkları sorunlar üzerine de dertleşildi. Özellikle ihraç sürecinin hiç olmamış gibi davranıldığı, selam verip ilişki kuranların kendilerine tatilden dönmüş gibi davrandıkları, ilişki kuramayanların merakla gelip odalarında onlara baktıkları, çoğunlukla görünmez hissettiklerini ifade ettiler.

Katılımcılar, uluslararası fon kaynaklarına yönelmenin giderek daha önemli hâle geldiğini; akademi ile sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliklerinin bu bağlamda güçlendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

### 2.3. Motivasyonsuz işçi öğrenciler, yaşam alanı olmaktan çıkan kampüsler

*Öğrencilerle ilişkiler: Değişen öğrenci tutumları, kampüslerde LGBTİQ+ aktivizmine ve feminist aktivizme yönelik engellemeler; artan şiddet olayları; kapatılan/faaliyet göstermeyi sürdüren kulüpler; güncel ihtiyaçlar.*

Çalıştayın önemli başlıklarından biri üniversitelerdeki öğrenci profili ve kampüs ortamının dönüşümü olmuştur. Katılımcılar, öğrenci çeşitliliğinin azalması, ekonomik koşulların öğrencilerin akademik yaşama katılımını sınırlaması ve kampüslerin sosyal alan olmaktan uzaklaşması gibi sorunlara dikkat çekmiştir. Bunda öğrenci topluluk mekânlarının, kantinler, kafeler gibi sosyalleşme mekânlarının kapatılmasının ve öğrencilerin yaşadıkları ekonomik zorluklar nedeniyle çalışmak zorunda kalmalarının da etkili olduğu belirtilmiştir. Öğrencilerin çoğunlukla kendi şehirlerindeki üniversitelerde okuduğu, sosyal deneyim alanlarının daraldığı, farklılıklarla karşılaşmaktan yoksun kaldıkları ifade edilmiştir. Bu durumun özellikle kadın ve LGBTİQ+ gençler için aile içi şiddetin ve zorla evlendirmenin dışına çıkamamasına yol açtığı belirtilmiştir.

Kampüslerde güvenlik politikalarının görünürlüğünün artması, muhalif öğrenci örgütlenmelerinin gerilemesi, muhafazakâr ve milliyetçi örgütlenmelerin artması ve politik baskının gündelik üniversite yaşamını etkilediği ifade edilmiştir. Tunceli’de Emniyet Müdürlüğü ve Valiliği binalarının yenileceği bahanesiyle kampüs içine alındığı; kampüs ortamının tamamen değiştiği anlatıldı. Bunun üzerine yine küçük yerlerde kampüs içi veya çok yakınında mutlaka bir güvenlik kurum binasının yer aldığı söylendi.

Öğrenciler arasında seküler milliyetçiliğin ciddi bir şekilde yükseldiği, buna bağlı olarak da göçmen karşıtlığının ve milliyetçi bir muhafazakâr erilliğin arttığı gözlenmiştir. Bu durumun devlet ve vakıf üniversitelerinde milliyetçi muhafazakâr ya da neoliberal yönetimle milliyetçi eril bir öğrenci profilinin eşleşmesi tablosunu çıkardığı ifade edildi. Cinsel taciz kavramının kullanımının bile korku yarattığı ders ortamlarından bahsedildi.

Lisans düzeyindeki toplumsal cinsiyet alanındaki derslere öğrenci ilgisinin azaldığı, öğrencilerin seçimlik dersleri seçmekten kaçındığı için bazı derslerin kapatılmak zorunda kaldığı belirtildi. Zorunlu derslerde ise katılımın ve ilginin azaldığı, öğrencilerin toplumsal cinsiyet karşıtı söylemleri yeniden üreterek dersleri yönlendirmeye çalıştıkları gözlemlendi. Lisansüstü düzeydeki derslerde ise alana artan bir ilginin olduğu belirtildi.

Toplumsal cinsiyet temelli şiddet, taciz ve ayrımcılık deneyimlerinin öğrenciler arasında yaygın olduğu; ancak bu deneyimleri tanımlayabilecek kavramsal araçların ve destek mekanizmalarının zayıfladığı belirtilmiştir. Ayrıca taciz ve ayrımcılığın öğrencilerden akademisyenlere yöneldiği de gözlenmeye başlamıştır. Taciz vakalarının çok boyutlandığı; failin, özellikle küçük kentlerdeki üniversitelerde kampüsteki ya da şehirdeki polisler, ‘yaşlı adamlar’ olabildiği, özellikle kadın öğrencilere dönük evlenme baskısının olduğu ifade edilmiştir.

Çoğu öğrenci kulübünün ve özellikle LGBTİQ+ kulüplerinin kapatıldığı, LGBTİQ+ öğrencilerin görünürlüğünün azaldığı ve toplumsal cinsiyet karşıtı ve LGBTİQ+ karşıtı söylemlerin hâkim olmaya başladığı tartışılmıştır.

#### **2.4. Neler Yapacağız? Hayatta kalma stratejileri, ‘feminist akrobasi’**

*Sivil toplumla ilişkiler: Akademi dışıyla ittifakların güçlenmesi için neler yapabiliriz?*  
*Raporlama: İhlallere ilişkin düzenli raporlama ve raporları yayımlama. Hukuki mücadele mekanizmaları. Ağ içinde işbirliklerini artırma* k: ortak yayın, dersler, projeler, jüriler ve hibeler için bir veritabanı oluşturmak.

Katılımcılar, mevcut koşullarda akademik üretimi sürdürebilmek için geliştirilen pedagojik ve kurumsal stratejileri paylaşmıştır. Ders içeriklerinin yeniden kurgulanması, dijital araçların kullanımı, alternatif bilgi üretim ve paylaşım yöntemlerinin geliştirilmesi bu stratejiler arasında yer almaktadır.

Dersleri kaybetmemek için, sürdürülebilirlik kavramı altına çekerek ve konulara gömerek anlatma, bir yandan öğrencinin ilgisini ve motivasyonunu yüksek tutmaya çalışırken toplumsal cinsiyet alanını yapay zekâ, video ve kişisel deneyim anlatımlarıyla ilgi çekici hale getirmeye çalışılmaktadır. Ders içeriklerinde, çoklu ayrımcılıkla konuya başlayarak, kadına ve LGBTİQ+’ya doğru özelleştirmeye çalıştıkları, kesişimsel alanlar üzerinden anlatma, sorunları erkekler üzerinden örnekendirme, yapay zekâyâ toplumsal cinsiyetli sorular sorma gibi yeni nesil teknolojilerle ilgi çekme gibi taktikleri denedikleri anlatıldı.

Tez ve yayın başlıklarında, anahtar kelimelerde, dizinlerde toplumsal cinsiyet alanına dair kavramların kullanılmasından kaçınılarak; içeriklerde kavramların İngilizcesi kullanılarak kabul edilmesini sağlamaya çalıştıklarını ifade ettiler

Bu bağlamda aşağıdaki dayanışma önerileri geliştirilmiştir:

- toplumsal cinsiyet dostu dergi ve yayın mecralarının ortak bir mecrada paylaşılması,
- ortak TÜBİTAK projeleri geliştirilmesi,
- birbirimizin yayınlarına atıf yapmaya özen gösterme,
- akademik kaynak ve kütüphane erişimlerinin ortak bir mecrada paylaşılması,
- Sivil toplum çalışmalarında üretilen raporların akademik kaynaklar haline dönüşebilmesi için yayına dönüştürülmesi (Raporların kitaplaştırılarak bunlara ISBN almak gibi)
- bilgi ve deneyim aktarımının sistematik hâle getirilmesi,
- ortak yayın ve araştırma yapmaya çalışma,
- birbirimizi daha iyi tanımak için akademide olan ve dışarda kalan tüm ağ üyelerinin faaliyetlerinin, uzmanlık alanlarını görünür kılması

Akademi–sivil toplum işbirliklerinin güçlendirilmesi, açık erişimli bilgi üretimi ve tematik çalışma gruplarının oluşturulması önerilmiştir. Akademik dayanışma ağlarının sürdürülebilirliği, çalıştayın en önemli tartışma başlıklarından biri olmuştur.

### 3. Sonuç: Somut Adımlar — İşbölümü

Çalıştay sonunda aşağıdaki somut adımlar üzerinde uzlaşmış ve bunlara yönelik işbölümü yapılmıştır:

1. Akademik jüri ve değerlendirme süreçleri için bilgi bankası oluşturulması  
Yakın konularda çalışanların birbirinden haberdar olmasının jüriler, hakemlikler, ortak çalışmalar vb. dayanışma ve destek mekanizmaları için çok yararlı olacağı düşünüldü.
2. Akademik araçlar için dijital araçlar atölyeleri  
Akademik araştırmalar için kaynakça yönetimi, yapay zekâ araçları gibi alanlarda gelişen yeni teknolojileri kullanma konusunda kendimizi geliştirebileceğimiz ağ içi atölyeler ve eğitimler yapılmasını örgütlemeye yönelik bir çalışma grubu oluşturuldu.
3. Seminer ve kollokyum serisi başlatılması  
Toplumsal cinsiyet alanında çalışanların kendi çalışmalarını paylaşacakları seminerler dizisinin yapılmasına karar verildi. Böylece alanda yapılan çalışmalardan haberdar olma, ortak çalışma olanaklarının geliştirilmesi, motivasyonunun artırılması ve ağın genişletilmesi gibi amaçların gerçekleştirilebileceği düşünüldü. Yeni doktora tezi yazmış olanların tezlerini sunması, farklı ülkelerden örneklerin sunulması, bunların *online* platformlarda yayınlanması gibi öneriler geliştirildi.
4. Ağ bülteninin hazırlanması  
Ağda yer alanların birbirlerinin çalışmalarından haberdar olması için bir bülten hazırlanması kararlaştırıldı. Bültende yapılan çalışmalar, yayınlar, konferanslar, paneller... yer alacak. Ayrıca, akademik olmayan, inceleme, eleştiri gibi yazılar, sanat etkinlikleri ve kişisel

deneyim üzerine notlar gibi başlıklar yer alacak. Başta, 2 ayda bir olması sonra sürece göre süresine karar verilmesi düşünüldü

5. Eğitim Sen Demokratik Eğitim Kurultayı için bir oturum planlanması  
Eğitim alanındaki toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin gündeme getirilmesi ve Eğitim Sen'in bu konudaki müdahilliliğinin ve duyarlılığının artırılması için yaz aylarında yapılacak bu kurultayda yer almanın önemli olduğu düşünüldü. Aynı zamanda Kurultay sırasında katılımcılardan veri toplamak için bir anket çalışması yapılması düşünüldü.
6. Düzenli ağ toplantılarının sürdürülmesi

#### 4. Önceki Çalıştay Raporu ile Karşılaştırmalı Değerlendirme

2023 yılında gerçekleştirilen “Akademide Toplumsal Cinsiyet Çalışmalarını Savunmak, Görünürleştirmek, Güçlendirmek” çalıştayında, toplumsal cinsiyet çalışmalarına yönelik baskıların arttığı tespit edilmiş ve akademisyenleri bir araya getirecek bir ağ kurulması önerilmişti. 2026 çalıştay, bu önerinin kurumsallaşmaya başladığı bir aşamayı temsil etmektedir.

Önceki raporda daha çok akademik alanın daralması, sansür ve otosansür deneyimleri ile feminist birikimin korunması tartışılırken, bu çalıştayda baskıların daha kurumsal ve çok katmanlı hâle geldiği görülmektedir. Özellikle performans sistemleri, proje fonları, öğrenci profili ve kampüs politikaları gibi alanlarda daha belirgin dönüşümler yaşandığı ifade edilmiştir.

Bir diğer önemli fark, önceki çalıştayda sorunların tanımlanmasına ağırlık verilmiş olması; bu çalıştayda ise somut eylem planı ve işbölümünün belirginleşmesidir. Akademik dayanışma ağının oluşturulması, ortak üretim mekanizmalarının planlanması ve alternatif bilgi dolaşım kanallarının geliştirilmesi bu açıdan yeni bir aşamaya işaret etmektedir.

Bu süreklilik ve dönüşüm birlikte değerlendirildiğinde, toplumsal cinsiyet çalışmalarının akademide karşılaştığı zorlukların arttığı; buna karşılık akademik dayanışma pratiklerinin de daha örgütlü bir biçim kazanmaya başladığı görülmektedir.